

ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМУ ОПЕРАЦІЙНОГО ВАЖЕЛЮ У ПРАКТИЦІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Араб'ян Ю. В.
Афанашенков В. О.
доц., к.е.н. Бровкова О. Г.

Одеський національний політехнічний університет

Поняття операційного важеля тісно пов'язано зі структурою витрат вітчизняної компанії. Операційний важіль або виробничий леверидж (leverage - важіль) - це механізм управління прибутком компанії, заснований на поліпшенні співвідношення постійних і змінних витрат. З його допомогою можна планувати зміну прибутку організації в залежності від зміни обсягу реалізації, а також визначити точку беззбитковості.

Необхідною умовою застосування механізму операційного важеля є використання маржинального методу, заснованого на підрозділі витрат на постійні та змінні. Чим нижче питома вага постійних витрат у загальній сумі витрат підприємства, тим більшою мірою змінюється величина прибутку стосовно темпів зміни виручки компанії. Як вже говорилося, на підприємстві існують два види витрат: змінні і постійні. Їх структура в цілому, а зокрема рівень постійних витрат, в загальній виручці підприємства або у виручці від одиниці продукції можуть значно впливати на тенденцію зміни прибутку або витрат. Це відбувається через те, що кожна додаткова одиниця продукції приносить деяку додаткову прибутковість, яка йде на покриття постійних витрат, і залежно від співвідношення постійних і змінних витрат у структурі витрат компанії, загальний приріст доходів від додаткової одиниці товару може виразитися в значній різкому зміні прибутку. Як тільки досягається рівень беззбитковості, з'являється прибуток, який починає рости швидше, ніж обсяг продажів. Операційний важіль є інструментом для визначення та аналізу даної залежності. Іншими словами він призначений для встановлення впливу прибутку на зміну обсягу реалізації.

Виробничий (операційний) леверидж кількісно характеризується співвідношенням між постійними і змінними витратами в загальній їх сумі і величиною показника «Прибуток до вирахування відсотків і податків». Знаючи виробничий важіль можна прогнозувати зміну прибутку при зміні виручки. Розрізняють ціновий і натуральний ціновий важіль.

$$P_{ц} = B / П$$

де, B - виручка від продажів;

П - прибуток від продажів.

Враховуючи, що $B = П + З_{пер} + З_{пост}$, формулу розрахунку цінового операційного важеля можна записати як:

$$P_{ц} = (П + З_{пер} + З_{пост}) / П = 1 + З_{пер} / П + З_{пост} / П$$

де, З_{пер} - змінні витрати;

З_{пост} - постійні витрати.

$$P_{н} = (B - З_{пер}) / П = (П + З_{пост}) / П = 1 + З_{пост} / П$$

де, B - виручка від продажів;

П - прибуток від продажів;

З_{пер} - змінні витрати;

З_{пост} - постійні витрати.

Величину операційного левериджу можна вважати показником ризикованості не тільки самого вітчизняного підприємства, але і виду бізнесу, яким це підприємство займається, оскільки співвідношення постійних і змінних витрат у загальній структурі витрат є відображенням не тільки особливостей даного підприємства і його облікової політики, а й галузевих особливостей діяльності. Однак вважати, що висока частка постійних витрат у структурі витрат підприємства є негативним чинником, так само як і абсолютизувати значення маржинального доходу, не можна. Збільшення виробничого левериджу може свідчити про нарощування виробничої потужності підприємства, про технічне переозброєння, підвищення продуктивності праці. Прибуток підприємства, у якого рівень виробничого левериджу вище, більш чутлива до змін виручки. При різкому падінні продажів таке підприємство може дуже швидко «впасти» нижче рівня беззбитковості. Іншими словами, підприємство з більш високим рівнем виробничого левериджу є більш ризикованим.

Література

1. Бланк І. А. Управління капіталом. - Київ. : Ельга, Ніка-Центр, 2004. - 574С.
2. Гуськова Е. А., Орлова А. І. Операційний леверидж як інструмент управління і прогнозування прибутку. // Довідник економіста. - 2004. - № 2. - 19 - 27С.
3. Фінансовий менеджмент: теорія і практика: Підручник. /Под ред. Е. С. Стоянової. - 5-е изд., перераб. і доп. - М. : Перспектива, 2000. - 656с.